

Tonca iz lonca.

Nenavadna zgodba iz starih časov.

9.

olona se je vesela vračala domov. Gruntarica ji je napolnila v jerbas ješprenja in kaše, ajdove moke, lepo kepo zabele in še velik kos rženega kruha. Mislila si je, kako bo Tona vesel, ko pride iz gozda in mu pokaže toliko dobrot, kakršnih nimata vedno pri hiši. Tudi na malega je mislila. Njemu je prihranila štrukelj. Za malico ga je dobila. Samo malo ga je odkrhnila, da ga je pokušila. Malemu bo bolj teknil. Tri, štiri dni ga bo imel dovolj.

Tako je prišla vesela pred hišo. Pred hišo jo je veselje minilo.

Videla je, da je nekdo tresel hruške. Listje je bilo po tleh in odlomljene vejice, katerih so se gotovo držale medenke.

Vzkipela je.

»O, bom že izvedela, kdo jih je! Pokažem mu, da bo pomnil! V grlu naj mu obtičijo, roka naj mu usahne!«

Ko je tako izlila svojo jezo, je vzela skozi špranjo na pragu izza vrat ključ in odprla.

»Tonca!« je zaklicala že v kuhinji.

Tonca se ni oglasil in čudno se ji je zdelo, da bi tako dolgo spal. Odprla je še v izbo, pogledala najprej na posteljico in kakor okamenela. Malega ni bilo. Odložila je jerbas na klop. V klópi je zapazila žeblje, ki jih prej ni nikdar videla. Saj je tolikokrat brisala klop, a je bila gladka. Ne eden tak žebelj ni bil zabit vanjo. Oddahnila se je.

»Ti porednež ti! Vstal je pa je zabijal žeblje v klop in zdaj se je ustrašil in skril. Kam si se skril, Tonca? Kje si?«

Tonca se še ni oglasil.

»Nič se ne boj, saj te ne bom tepla! Štrukelj ti dam, takega še nisi jedel. Na, poglej, kako je velik!«

Ko tudi štrukelj ni privabil Tonca od nikoder, se je delala Polona huda. Pa tudi to ni nič pomagalo. Ni kazalo drugega, pretaknila je vse kote in prevrgla vse čevlje in kar je bilo v izbi — otroka ni bilo nikjer. Začela se je jokati in šla in prebrskala še vso kuhinjo. Tudi v kuhinji ni bilo nič. Kakor obnorela je potem planila pred hišo in začela na ves glas klicati Tonca.

»Toooncaaa! Toooncaaa!«

Izpred hiše je šla v vas. Spotoma je klicala otroka in še povpraševala ljudi, ki so se zbirali, če so ga kaj videli. Nihče ji ni vedel nič povedati. Tudi otroci ne.

Vrnila se je pred hišo, tam spet klicala in iskala. In ker je mislila, da je v kuhinji in izbi še premalo vse pregledala, je začela znova. Boga in vse svetnike je klicala na pomoč, a Tonca ni bilo in ni bilo.

»Kakor ga je dobila, tako ga je izgubila,« so si govorili ljudje v vasi, ko so jo slišali, kako joče in kliče. In nekateri so se še smejali in se norčevali, češ še pravega svojega otroka ne bi tako iskali. Bi se že vrnil, če bi kam odšel. Nevarnih krajev tako ni, da bi se mu moglo zgoditi kaj hudega.

Polona je tekla proti gozdu.

»Toooncaaa! Toooncaaa!...«

»Ohooo!« se je oglasilo iz gozda.

Bil je Tona.

»Toooncaaa se je izguubiiii!« je na ves glas oznanila možu žalostno novico.

»... aaa ... uubiiii!...« je odmevalo od robov.

Polono je pretreslo.

»Škrat odgovarja in pravi, da se je ubil. Joj, joj! O, da bi našla vsaj njegovo trupelce, da bi ga pokopali v žegnano zemljo! Joj, joj!...«

Tona ji ni iz gozda nič odgovoril.

Ko je slišal, kaj se je zgodilo, je pustil delo in se v teku zagnal proti domu. Nič ni gledal, kam stopi. Čez drn in strn je drevel, ne korenina ne kamen, ne grm ne hlod ga nista ovirala in zadrževala. Brez sape se je pripodil iz gošče na travnik in se ustavil pred ženo.

»Kaj je? Kako je?«

In mu je povedala vse od južine do trenutka, ko se je vrnila.

Tona je majal z glavo. Žal mu je bilo malega, a vendar ni bil tako žalosten kakor Polona.

»Nama je že tako namenjeno, da morava biti brez otrok,« jo je tolažil in jo silil, naj gre z njim domov.

»Toooncaaa! Toooncaaa!« je Polona le še klicala.

»Če je kam zašel, ga bo že kdo našel in ga prinesel. Tiho gotovo ni, kjer je, saj kričati zna!« je menil Tona.

»A če se je ubil, kakor je prej iz robov klical škrat?« je sunkoma med ihtenjem vprašala Polona.

»Kaj moreš spremeniti? Če se je ubil, je že bila tako božja volja!« je bil Tona miren in prijel za roko ženo in jo bolj vlekel, kakor da bi hodila.

*

Gozdulja je slišala že prvi Polonin klic. Nasmehnila se je, vstala in šla s Črninom izpred kočice proti travniku. Črnin je veselo lajal, ker ga je vzela s seboj.

»Lepa in prijazna se bova delala, Črnin. Ponudim se, da bom malega pomagala iskati. Da ga ti gotovo zavohaš in izslediš, bom rekla. Ti ga povsod išči, le okoli naše kočice ne! Si razumel?« je vprašala črno hudobo, ki jo je poslušala z žarečimi očmi in privihanimi ušesi.

»Hov, hov, hov!« ji je zalajal v odgovor.

*

Tona in Polona sta se ustavila, ko sta zaslišala lajanje.

»Gozdulja gre iz gozda,« je spregovoril Tona.

Polona je pozabila, da Gozdulje ni mogla videti.

»Kaj, če bi jo prosila, da bi nama pomagala najti otroka?« je vprašala boječče moža. Na to prej ni mislila. Zdaj se ji je zdelo, da ji bo Gozdulja gotovo pomagala.

Črnin je že pritekel do njiju in se ustavil. Tudi Gozdulja ni bila več daleč.

»Ravno prav, Gozdulja! Če ne bi zdaj prišla, bi te morala iti iskat. Prosila bi te, če mi moreš pomagati. Ne bo zastonj. Cel pehar medenk ti dam; če bi bilo toliko premalo, tudi vse!« je Polona v svoji žalosti zaklicala starki, ko se je približala.

»Rada ti bom pomagala, rada. Kaj se je pa zgodilo, da potrebuješ moje pomoči?« se je delala Gozdulja nevedna.

»Ali me nisi slišala?«

»Seveda sem te slišala, Polona. Moža, Tona si klicala!«

»Ne, ne, Tonca sem klicala, Tonca. Našega malega. Doma sem ga pustila, pa ga ni zdaj nikjer, kakor bi se bil udrl v zemljo. Vse ti dam, kar imam, samo da bi mi ga našla!« je spet obljubljala.

»Poskusim, poskusim, Polona. Samo veš, jaz sem že na pol slepa in še noge že težko prekladam. No, pa imam pomagača! Viš, moj Črnin ga bo gotovo ovohal in iztaknil, če se le ni v zemljo udrl, kakor si rekla. Vse, kar mu naročim, mi napravi. Tak razum ima, da nima še vsak človek takega. Če bi znal še govoriti, ga ne dam za ves svet!«

Črnin je razumel gospodinjo in je mahal z repom.

»Si slišal, Črnin? Zdaj pa le vohaj in sledi! Otroka, ki se je izgubil, moraš dobiti!... Kakšen je?« se je obrnila še k Poloni.

»Majhen je, majčken, manjši ko novorojenček. Pa hodi in tudi govori že. Obleden je in čeveljčke ima, če si jih ni sezul.«

»Zdaj veš vse, Črnin!« je rekla Gozdulja psu in ga še pogladila.

Črnin je sklonil smrček k zemlji in tekel. Nikjer se ni ustavil, naravnost proti hiši je šel. Vohal je okoli peska in pod hruško pa še po deblu navzgor in lajal v drevo, kamor ni mogel.

»Še išči, Črnin, in tudi drugod, kjer so še sveži popoldanski sledovi!... Saj je danes izginil?« je nedolžno povprašala Polono, zakaj zdelo se ji je, da je psu preveč naročila.

»Popoldne, popoldne, ko ni bilo doma ne mene ne Tona,« je povedala Polona, ki ni gledala na besede in je samo želela, da bi čimprej našla ljubeznivega otročička.

Črnin ni poslušal gospodinje, samo od peska do hruške je vohal, dvigal glavo in lajal.

»Tako je, Polona: otroka morata iskati pred hišo. Pes se od peska in hruške ne gane. Premetajta pesek! Mogoče je, da se je vanj zaril in ga je zasulo. Če ga ni v pesku, poglejta v hruško. Pes laja vanjo. Kaj, če se tišči kje med kako rogoyilo? Otroci radi plezajo, saj veš, pa je nemara poskusil še vaš!... Črnin, zdaj se pa vrneva, sonce se že nagiba!... Toliko sem ti pomagala, Polona, več ne morem. In Črnin, kakor vidiš, je dosti povedal. Drugod ni našel sledov,« je sklenila Gozdulja.

Črnin jo je poslušal, pritekel k nji in čakal, kdaj pojmeta.

Polona se je zahvalila in še rekla, naj le pride po medenke. Tona je bil ves čas tih in ni nič rekel. Mislil je na sanje, na gade in na popotnega, ki mu je pomagal.

In so se ločili in si obrnili hrbte...

Drugi dan je prišla Gozdulja na vse zgodaj k Poloni. Polona je skoraj ni spoznala. Vsa je bila prepadla, imela krvave oči, kakor bi ne spala vso noč in bi samo jokala.

»Kaj pa te je prineslo, Gozdulja? In kakšna si! Pa ne, da se je tudi tebi zgodila kakšna nesreča?«

»Oh, oh, oh, sama skrb me je prignala! Celo noč nisem mogla zaspati, samo na tvojega otroka sem mislila. Ali sta ga našla? Ali je bil pod peskom ali v hruški?«

»Pod peskom ni bilo nič, v hruški pa smo dobili polha. Tona ga je ubil. Tako je zacvilil, ko ga je udaril, kakor bi zastokal naš Tonca. Joj, bojim se, da ga ni kdo vročil in spremenil v to živalco!« je povedala Polona in pri zadnjih besedah ostro pogledala starko.

»Polona, mene misliš in sumiš? Naj se pri priči pogreznem v zemljo in še na dno pekla, če sem ga jaz spremenila v polha! Ne rečem, mogoče pa je, da ga je kdo, če se ni celó sam... Saj veš, kako ste ga dobili!... Če je bil polh, je pač zdaj mrtev, ne obudiš ga več. Tudi jaz ti ne morem pomagati. Medenke mi boš pa vseeno dala, ne? Saj sem jih zaslužila, iztaknila sta ga le, čeprav v spremenjeni podobi. O, in jaz sem zgubila zaradi njega celo noč, oh, oh, oh!...«

Polona je potresla hruško in Gozdulja je pobrala poln predpasnik medenk.

»Zdaj sem poravnala račun!« je rekla Polona trdo.

»Si ga, si ga, Polona!« je odvrnila Gozdulja in krenila proti gozdu in ni bila več tako žalostna. Noč je izgubila, ker ko se je bila vrnila s Črnom, ni v vreči našla več Tonca. Tudi ona je vse pretaknila, a ga ni in ni bilo. Vreča je bila strgana, kakor prerezana. Tam skozi je ušel. Pa naj bi ušel, a kaj, ko sta izginili z njim tudi obe stekleničici s predragoceno vodico! To, to ji je vzelo noč, to ji je pordečilo oči. Pa je zdaj le potolažena, ko jo je izkupil. Poškropil se je iz večje stekleničice in se je spremenil v polha. Tako se je sam sebe kaznoval, dokler ga ni še Tona, ki ga je ubil...

Tako se je tolažila Gozdulja.

Polona je bila še dolge tedne kakor izgubljen, dokler se ni vdala v voljo božjo.

Tona je ostal miren. Šival je čevlje, požvižgaval in mislil na popotnega, kako ga je rešil gadov in mu pomagal zadeti butaro, ki jo je tako lahko nesel.

(Konec prvega dela.)

